

POLAI BERNADETT

Önkényesen elfoglalt lakás kiürítése gyámhivatali eljárás keretén belül

K. Aladár (21) és G. Nikoletta (17) másfél éves kislányukkal együtt önkényes lakásfoglalóként 2005 nyarán költöztek a Dzsumbujba. Aladár nem talált munkát vidéken és azért választották Budapestet, mert úgy gondolták, itt könnyebben meg tudnak majd élni. A fiú 14 éves kora óta dolgozik, családjáról mindvégig megfelelően gondoskodott. Nikoletta 2006 májusában várja második babáját. A fiatalok anyja szülei vidéken élnek.

A Ferencvárosi Önkormányzat az ifjúsági, családügyi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter, valamint Budapest főpolgármester-helyettese 2005. szeptember 27-én együttléti szándéknyilatkozatot írt alá a Dzsumbuj helyzetének rendezéséről. A közösen indított szociális városrehabilitációs program egyik fő célkitűzése a Dzsumbujban lakó halmozottan hátrányos helyzetű, többségében roma családok társadalmi reintegrációja, kilépésük segítése az elszigeteltségből, végül sor kerül majd a telep kiürítésére és felszámolására is. Ferencváros polgármestere a Roma Polgárjogi Alapítvány (RPA) képviselőivel megállapodott abban, hogy a rehabilitációs program a Dzsumbujban élő valamennyi család lakáshelyzetének rendezésére ki fog terjedni.

November elején az önkényes lakásfoglalónak minősített személyeket – a korábbi gyakorlatnak megfelelően – felkeresték az önkormányzat által vagyonvédelmi feladatokkal megbízott kft. munkatársai és felszólították őket a távozásra, a gyermekek számára kilátásba helyezték, amennyiben nem költöznek ki a lakásokból, a gyermekeik intézetbe fognak kerülni.

A családok meghatalmazása alapján eljáró, és képviselőket ellátó RPA az Önkormányzatnál tiltakozását fejezte ki a megállapodás megszegése és a tervezett tömeges kilakoltatás miatt, majd jogszerű eljárás lefolytatására „szorította” az Önkormányzatot. Ennek eredményeként Újbuda Önkormányzatának jegyzője előtt közigazgatási eljárás keretén belül eljárás indult az önkényesen elfoglalt lakás kiürítése iránt. A határozat meghozatalát követően az RPA kérelmet nyújtott be arra vonatkozóan, hogy a kilakoltatásokat a téli időszakra tekintettel függeszék fel.

Eközben a fiatal pár folyamatosan kapcsolatban állt a Családsegítő Szolgálattal, ahol a szociális munkások igyekeztek megoldást keresni a lakásprobléma rendezésére. Aladár és Nikoletta a Ferencvárosi Gyámhivatalban elmodták, kérik elhelyezésüket családok átmeneti otthonában. Mivel Ferencváros Önkormányzata nem biztosítja ezt a gyermekvédelmi törvény által kötelezően előírt szolgáltatást, az ellátást a család nem tudta igénybe venni.

INTERJÚ

2005. november 28-án, azt követően, hogy szabályos idézésére K. Aladár apa nem jelent meg a hivatalban, ahol nyilatkoznia kellett volna „a család helyzetéről, lakhatásáról, jövedelmi, vagyoni viszonyáról, a kilakoltatás végrehajtása esetén gyermeke elhelyezéséről, egészséges erkölcsi, érzelmi, értelmi fejlődésének biztosításával kapcsolatos szándékáról”, a Gyámhivatal a másfél éves kislányt és fiatalkorú édesanyját ideiglenes hatállyal gyermekotthonba helyezte. A határozatot a rendőrség segítségének igénybevételével hajtották végre. Egy nappal később Újbuda Önkormányzatának jegyzője a benyújtott kérelem alapján december 30-ig felfüggesztette a kilakoltatások végrehajtását.

A Gyámhivatal határozatának indokolásában ez áll:

„Tekintettel arra, hogy a kiskorú anya törvényes képviselője nem ellátott, valamint a kiskorú anya és kiskorú gyermeke lakhatása megoldatlan, továbbá anyát és gyermekét szétválasztani nem kívántuk, így a hivatalból indult ideiglenes hatályú gyermekotthoni elhelyezés iránti intézkedés szükséges és indokolt.”

A fentiekből kiderül, hogy a határozat rendelkező és indokolás része jelentős ellentmondást tartalmaz. Az indokolásban a Gyámhivatal rögzíti, hogy az ideiglenes hatályú elhelyezésre azért kerül sor, mert az anyát és gyermekét a hatóság nem kívánta egymástól elválasztani. Ehhez képest a rendelkező rész az anya vonatkozásában a Fővárosi Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat Átmeneti Gyermekotthonát (Bp., VIII. Alföldi u. 9–13.), a kislány esetében pedig a Fővárosi Önkormányzat Csecsemőket, Kisgyermekeket és Fogyatékosokat Befogadó Gyermekotthonát (Bp. VI. Kmety Gy. u. 31.) jelöli meg az ideiglenes hatályú elhelyezést megvalósító intézményként.

A határozathozatalt megelőzően a Gyámhivatal sem a Gyermekjóléti Szolgálatot, sem a Családsegítő Szolgálatot nem kereste meg, hogy addig tett intézkedéseiről beszámolhassanak. Nem indított eljárást a 16. életévét betöltött fiatalkorú édesanya esetében a családi otthon elhagyása ügyében. Nem nyilatkoztatta a lány szüleit szülői felügyeleti joguk gyakorlásának mikéntjéről.

A Gyámhivatal drasztikus intézkedése ismét azt a látszatot erősíti, hogy az önkényes lakásfoglalás ténye önmagában elegendő indok a gyermekek családból való kiemelésére. A jogvédők az intézkedést „*embertelenül durva jogsértésnek, a Dzsumbuj közössége elleni provokációnak*” tekintették. Az esetet követően, gyermekeik védelme érdekében több család elmenekült a telepről.

A család helyzetéről, a beszállítás körülményeiről 2006 januárjában az apával beszélgettem.

– *Hogy kerültetek a Dzsumbujba?*

– Nyáron találtam munkát Budapesten, ezért felköltöztünk a IX. kerületbe élettársammal és a kislányunkkal. Előtte anyósoméknál laktunk, Kovácsvágáson. Anyósom, apósom nem dolgoznak, az élettársamnak nyolc testvére van, a többit nem kell mondani. Nem tudtunk rendesen megélni. Hallottam, van egy ilyen lehetőség... be lehetne költözni egy lakásba a Dzsumbujban.

– *Feltörtétek a lakást?*

– Nem, mert előttünk is laktak benne, csak ők elköltöztek. Megcsináltuk szépen, hogy lakható legyen. Két hónap múlva jött az első kilakoltató, hogy hagyjuk el a lakást, mert ha nem, akkor a gyerekeket elviszik, azzal is fenyegettek, hogy börtönt lehet kapni, büntetésre számíthatunk, meg ilyenek. De a lényeg a gyerek volt.

A mai napig vannak itt kilakoltatók, akiket a IX. kerület megbízott azzal, hogy innen mindenkit kirakjanak, akármilyen áron is. Elmondták nekünk, hogy ha nem megyünk el szép szóval, majd elmegyünk csúnyával. Volt egy család, akiknek mindenét kidobálták, hűtőt, szekrényeket mindent. Erőszakkal kirakták őket, az öt gyerekkel együtt.

Minket két hónap múlva találtak meg, mert én dolgoztam, Nikoletta pedig félt itt, főleg az apukáméknál tartózkodott napközben. Egyik nap – éppen mosott – amikor jöttek és mondták, hogy el kell menni.

Nem mentünk el, mert a lakók szerint ha egy önkényes kimegy, mindenkinek menni kell. Ezután jöttek a testőrök. Invázió volt. Fenyegettek bennünket, volt, hogy este berontottak. Mondták, jobban járunk, ha elmegyünk, ha nem akarjuk, hogy a gyerekünk végignézze, ahogy ők ide bejönnek és széttörnek mindent. Terrorizáltak, volt, akit meg is vertek.

– *A IX. kerületi önkormányzat eközben jogi úton is kezdeményezte a lakások kiürítését, az eljárás a XI. kerületi önkormányzatban folyik.*

– Igen. Kellett menni meghallgatásokra. Én dolgoztam. Első volt a munka, mert mindig azt gondoltam, ha bármi gond van, kell hogy legyen pénzünk.

Nikoletta el is ment egyszer-kétszer, csak mindig olyan lenézően beszéltek ott is... Minek kellett akkor a gyerek, ha nincs hol lakni... Lenézték a cigányokat, úgy mondom... Azután a Nikoletta nem ment...

Valahogy arra figyeltek, hogy a Nikoletta fiatalkorú. Egyik reggel elmentem dolgozni, fél tizenegy lehetett, amikor kaptam egy telefont, azonnal jöjjenek haza, mert itt volt a Gyámhatóság hat rendőrrel, és elvitték az élettársamat meg a gyereket.

Hazajöttem, sehol senki. A Roma Polgárjogi Alapítványtól kértem segítséget. Bementünk az Alföldi utcába, ott volt a Nikoletta. A kislányt a Kmetty utcába vitték. Ez már ugye egy hiba, mert a gyereket és az anyukát nem lenne szabad külön elhelyezni. Mégis megtették. Az Alföldi utcában Radoszáv Miklós igazgatóhelyettes rögtön azt mondta – ugyanezekkel a szavakkal –, ha tehetné, bocsánatot kérne tőlünk a IX. kerület nevében, mert egyszerűen semmi okuk nem volt erre a lépésre. Láta az igazgatóhelyettes, hogy dolgozom, látta a gyereket is. Kiegyensúlyozott baba volt. Mit mondjak?... Nekem az volt az első, mióta megszületett, hogy megteremtsek neki mindent, és a Nikoletta is nagyon sokat foglalkozott vele.

Fellebbezést írtunk, jöttek a tv-sek, újságírók, de változás nem történt... Két nap múlva a Nikoletta átmehetett a Kmetty utcába a kislányhoz, ahol még körülbelül három-négy napot voltak, majd anyósoméék feljöttek, és hazavitték a Nikolettát Kovácsvágásra.

Lementem utánuk. Bementem a Sátoraljaújhelyi Gyámhatóságra, ott elkezdtek azt magyarázni, hogy a Nikolettát nem is kellett volna kienvedni. Elmondtam nekik, akkor beszéljenek ilyen stílusban az emberrel, ha van rá okuk. A IX. kerületi Gyámhivatal olyan véleményt írt róluk,

INTERJÚ

hogy a gyerek retkes volt, gázolaj szag volt a lakásban (villannyal fűtünk, látod) meg hogy húszan voltunk a lakásban, amikor kijöttek...

Nem tudtam visszahozni a családomat, nekem vissza kellett jönnöm Pestre, mert dolgozom.

– *Mit dolgozol?*

– Kőműves mellett egy építőipari kft.-nél, de voltam már fakitermelő, vasszerelő, ács. Hála Istennek 14 éves korom óta magamat tartom el.

– *Befejezted a nyolcat?*

– Nem, csak a hetet. A szüleim elváltak, amíg iskolába jártam, anyukám nevelt. Nem volt munkája, mert elég beteges volt, ezért elálltam dolgozni.

– *Mikor váltak el a szüleid?*

– Akkora lehettem, mint most a kislányom, másfél éves. Sokat ingáztam közöttük, mikor volt egy kis gubanc, elmentem apuhoz, aztán vissza anyuhoz.

– *Nikivel hol ismerkedtetek meg?*

– Apukám Sátoraljaújhely mellől való, nála laktam éppen, Nikoletta Kovácsvágáson élt. Körülbelül 30 kilométer van a két település között. Egy szüreti bálon ismertem meg őt. Jártam hozzá körülbelül olyan 3 hónapig, utána én hazaköltöztem édesanyámhoz. Egy ideig minden hétvégén lementem, csak dolgoztam már, és kicsit sűrű volt az utazás. Úgy döntöttünk, összeköltözünk. Nagybátyámékhoz mentünk lakni, mert akkor neki már volt saját háza. Abban laktunk körülbelül egy évig.

Összekerültünk, 8 hónapra rá Nikoletta terhes lett. Dolgoztam, éltünk nyugodtan. Megszületett a kislányom, Renáta.

– *Hány évesek voltatok a kislány születésekor?*

– Én betöltöttem a 18-at, Nikoletta pedig a 16-ot. Volt egy kis konfliktus otthon, hazamentünk Kovácsvágásra. Ott éltünk egy darabig. Ott is dolgoztam.

Édesapukám mondta, hogy jöjtek fel dolgozni Budapestre, mert meséltem neki, hogy elég rossz itt az élet. Apukámnak van lakása Sátoraljaújhely mellett, azért jöttek fel lakni, mert itt jobban meg tudnak élni öt gyerekkel, ők bérelik a lakást, rendes szerződést kötöttek.

– *Visszatérve a kilakoltatáshoz, úgy tudom, kértetek segítséget a családok átmeneti otthonában való elhelyezéshez.*

– Volt itt egy ember, aki azt mondta, adnak nekünk lakást, csak el kell intézni, a Nikoletta meg bedőlt neki.

– *Milyen lakásról volt szó?*

– Hasonló, mint ez, csak valahol máshol, a VIII. vagy a IX. kerületben. Utána kiderült, hogy ez ilyen családvédelmi-féle lakás. Hogy is mondjam? Van öt-hat szoba, közös a konyha, és ott különféle családok laknak.

Mondtam, hogy álljon meg a menet! Nem vagyok én erre rászorulva. Mi első perctől fogva úgy indultunk, azért jöttünk fel Budapestre, hogy minél előbb összegyűjtsük a pénzt albérletre, mivel legtöbb helyen úgy kérik, hogy három-négy hónapot előre kell fizetni.

– *Ki ajánlotta a családok átmeneti otthonát?*

– Szerintem a gyermekjóléti szolgálat. Voltak itt fent is irogatni, hogy milyen lehetséges dolgokat tudnánk mi megoldani, vagy mit tudnának ők nyújtani. Arról is magyarázkodtak, hogy akár falun is adnak lakást.

De akkor már tudtuk, hogy március 31-ig ezt a lakást használhatjuk. Erre is álltunk rá, hogy addig összegyűjtjük a pénzt, és akkor kiköltözünk. Nem kell minket kirakni. Csak jött a Gyámhatóság és beleköpött a levesünkbe.

– *Ezt hogy érted?*

– Mert emiatt a dolog miatt, mindent, amit eddig összegyűjtöttünk, el kellett adni. Elment az a kis pénzünk, ami volt. Minden értékes dologunk elúszott. Mindig kellett a pénz. Ez a rengeteg utazás, két hétig dolgozni sem tudtam. Ez a pénz most pont elég lenne az albérletre.

Most ha megyek dolgozni, állandóan azon jár a fejem, van-e a gyerekeknek, ami kell, pelenka, kaja.

– *Nem gondoltál arra, hogy visszahozd őket?*

– Megmondom őszintén, nem merem felhozni őket. Nem szeretném, hogy még egyszer elvigyék őket. Ezzel fenyegetőznek ugyanis.

– *Milyen indokkal tehetnék?*

– Azért, mert önkényes lakásfoglalók vagyunk. Holott ők is nagyon jól tudják, hogy amíg nem kapjuk meg a papírt, hogy mikor kell kimenünk, addig maradhatunk.

A Sátoraljaújhelyi Gyámhatóság nem tudja, mi történt itt. Olyan papírokat kaptak rólam, amiről bárki, aki elolvassa azt gondolhatja rólam, hogy drogos vagy alkoholista vagyok. Így is álltak hozzám, amikor lementem. Mondták, hogy házasodjunk össze, amilyen gyorsan csak lehet, ezzel Nikoletta nagykorúvá válik, akkor békén hagynak bennünket, oda mehetünk ahova akarunk. Most, ha minden jól megy, összeházasodunk.